

УДК 330. 342-021.387:332.1(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.78-27>

Бабух І.Б.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8274-5716>

Гордіца Т.М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2598-3624>

Babukh Iona

PhD in Economics, Docent,
Associate Professor at the Department of Marketing, Innovation
and Regional Development
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Gorditsa Tetyana

PhD in Economics, Docent,
Associate Professor at the Department of Marketing, Innovation
and Regional Development
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

СТАЛИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ЗАГАЛЬНОКОНЦЕПТУАЛЬНЕ РОЗУМІННЯ ТА МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S REGIONS: GENERAL CONCEPTUAL APPROACH AND THE MECHANISM OF IMPLEMENTATION IN THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION

У статті розглядається концепція сталого розвитку регіонів України, яка є важливим стратегічним пріоритетом для національної економіки. Основна увага приділяється визначенню чинників, що забезпечують стійкий соціально-економічний розвиток територій, зокрема інтеграції економічних, соціальних, екологічних та інституційних складників. Акцентується увага на важливості людського капіталу як основи для впровадження інноваційних технологій та ефективного використання ресурсів. Крім того, розглядаються аспекти фіскальної децентралізації, що дозволяють регіонам краще управляти своїми фінансами та сприяють розвитку інфраструктури і соціальних послуг. У статті також підкреслено необхідність подолання між-регіональних диспропорцій і важливість розробки комплексних регіональних стратегій для забезпечення сталого розвитку в умовах глобальних викликів.

Ключові слова: регіон, регіональна економіка, регіональна політика, ринкова інфраструктура, сталий розвиток регіонів, соціально-економічний розвиток регіонів, управління регіональним розвитком, децентралізація, фіскальна децентралізація, європейський досвід, місцеві бюджети, місцеве оподаткування, місцеве самоврядування, інструменти політики сталого розвитку регіонів.

The article examines the concept of sustainable development for the regions of Ukraine as a crucial strategic priority for the national economy. Particular focus is placed on defining the key factors that ensure stable socio-economic growth of territories, including the integration of economic, social, environmental, and institutional elements into the regional development management system. It is emphasized that sustainable development of regions requires a balanced integration of these components to ensure high living standards for the population and the optimal use of scarce resources. One of the main points discussed in the article is the importance of human capital as a key factor for the implementation of innovative technologies and the achievement of sustainable economic development. As bearers of intellect and knowledge, people are the primary drivers of progress, as it is through the development of human resources that effective changes in the socio-economic environment can be realized and advancement ensured. Hence, the article stresses the need for investments in education, healthcare, and

innovative technologies. The article also discusses the issue of fiscal decentralization in Ukraine, which has become a significant phase in the reform of the budgetary and tax systems. As a result of this reform, regions receive greater autonomy in managing their finances, allowing them to more effectively address local needs, support infrastructure development, and enhance the quality of social services. The need for proper management of financial resources at the local level to avoid inefficient spending of budget funds is emphasized. The importance of the comprehensive regional strategies' sustainable development, focusing on overcoming interregional maladjustment and ensuring equal opportunities for the development of territories, is also considered. The article emphasizes the need to integrate environmentally sustainable technologies and resource saving approaches into regional development processes that will reduce the negative impact on the environment and promote economic stability. In general, the article offers a cohesive approach to sustainable development of Ukraine's regions, focusing on the significance of interregional cooperation, the creation of innovative methods for resource use, and the improvement of human potential to ensure economic and social stability.

Keywords: region, regional economy, regional policy, market infrastructure, sustainable regional development, socio-economic development of regions, regional development management, decentralization, fiscal decentralization, European experience, local budgets, local taxation, local self-government, instruments of sustainable regional development policy.

Постановка проблеми. В умовах сучасної глобалізації людство стикається з низкою суттєвих проблем, таких як екологічні, продовольчі, безпекові та інші. Наукові дослідження і практичні спостереження засвідчують, що в першій чверті XXI століття спостерігається прискорення процесів, які пов'язані з глобальною нестабільністю, зростанням безробіття, соціальною напругою, виснаженням природних ресурсів та кризовими явищами на фінансових ринках. Наразі світова система розвитку наближається до важливого рубежу, після якого, за прогнозами багатьох науковців, зміниться сам характер еволюційного процесу людства. В таких умовах питання сталого розвитку набуває особливої актуальності на глобальному, національному та регіональному рівнях. Такий розвиток, з огляду на нові соціально-економічні реалії та тенденції, вимагає не лише обмежень у використанні ресурсів та раціональної утилізації досягнень науково-технічного прогресу, але й значних змін у природному та соціальному середовищі. Окрім того, він потребує розробки нових концептуальних підходів до сталого розвитку, які повинні бути застосовані не лише на рівні національної економіки, але й на рівні регіональних економік.

Водночас здійснення системних реформ у державному управлінні та підвищення якості життя населення країни неможливе без впровадження політики децентралізації влади. Важливо оцінювати цей процес саме через призму реалізації довгострокових цілей сталого розвитку на рівні регіонів. Стабільність та нові економічні тенденції розвитку держави потребують перерозподілу ресурсів і повноважень між центральними органами влади та місцевими адміністраціями. Реформа децентралізації, яка реалізується в Україні, зокрема фіскальна децентралізація, вже сьогодні дає конкретні результати. Вона проявляється у покращенні показників соціально-економічного розвитку регіонів, досягненні окремих цілей сталого розвитку та формуванні пріоритетів для подальших зрушень. Окрім того, успіх цієї реформи створює основу для більш ефективного використання місцевих ресурсів і підвищення рівня місцевого управління, що, в свою чергу, сприяє зміцненню соціальної згуртованості та економічної стійкості регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепція сталого розвитку привертає значну увагу серед науковців, серед яких можна виділити таких відомих

міжнародних дослідників, як Д. Медоуз, Й. Рандерс, Г. Дейлі, В. Беренс, Г. Одум, У. Росту та інших. В Україні питання сталого розвитку також активно досліджуються. Значний вклад у цю галузь внесли вітчизняні вчені, зокрема В. Базилевич, І. Вахович [9], В. Геєць, Л. Гринів, Л. Жарова, М. Згуровський, Л. Мельник, О. Новікова, М. Хвесик [8] та багато інших. Вони приділяли увагу різним аспектам сталого розвитку, зокрема обґрунтуванню передумов для його впровадження, ресурсному забезпеченню, методичним підходам до оцінки сталості економічного розвитку, а також механізмам фінансового стимулювання. Водночас, деякі дослідження вказують на низьку ефективність досягнення цілей сталого розвитку в Україні. Серед основних факторів, що гальмують успішну реалізацію цієї політики, є проблеми фінансового забезпечення, неефективне макроекономічне регулювання та інші системні перепони, які обмежують надійність та ефективність функціонування економічної системи країни.

Формулювання завдання дослідження. Мета статті полягає у визначенні концептуальних основ сталого розвитку регіонів України та розробці механізму його реалізації в умовах децентралізації влади.

Вклад основного матеріалу дослідження. Наука і політика постійно орієнтуються на розуміння того, що основною проблемою управління регіональним розвитком є забезпечення стійкого та довготривалого соціально-економічного розвитку території. У контексті формування концепції сталого розвитку регіонів особлива увага приділяється визначенню чинників, що сприяють стабільному просуванню регіональної економіки в межах її ключових соціальних та екологічних параметрів. Ці чинники є основою для формулювання теоретичних засад сталого розвитку конкретного регіону. Важливими завданнями в цьому процесі є визначення основних рушійних сил і причин, які можуть стати джерелами не лише функціонування, а й розвитку регіону.

Сталий розвиток є не лише режимом функціонування регіональної економіки, але й механізмом, який насамперед визначається параметрами якості життя населення. Досягнення високої якості життя потребує забезпечення оптимального та збалансованого поєднання таких компонентів регіональної системи, як економічний, природно-екологічний, соціальний та інституційний складники. Лише інтеграція цих компонентів

на всіх рівнях управління може створити умови для досягнення стабільного і стійкого розвитку, що відповідає потребам сучасного суспільства та гарантує його сталий прогрес [4].

Важливо, що сталий розвиток передбачає не лише збереження ресурсів для майбутніх поколінь, але й покращення життєвого рівня нинішнього населення, зокрема шляхом розвитку інфраструктури, соціальних послуг, ефективного використання природних ресурсів і створення сприятливих умов для економічної активності [5]. У зв'язку з цим, велику роль відіграють державні і регіональні політики, що повинні забезпечити стійкість і динамічність соціально-економічного розвитку, адаптуючи його до змінних умов сучасності та глобальних викликів.

Звідси, в концептуальному сенсі можна формулювати певні умови переходу регіону на шлях сталого розвитку, які не лише базуються на загальних завданнях і напрямках переходу такого розвитку, але й обов'язково враховують специфіку регіону. Теоретично, загальні умови в сенсі концептуального розуміння сталого розвитку регіону включають в себе наступні позиції:

- врахування на базі загальнодержавних завдань специфічних проблем розвитку регіонів та їх окремих територіальних складових;

- необхідність міжнародної співпраці з урахуванням орієнтації України на євроатлантичну інтеграцію в економічній, соціальній, екологічній та в інших сферах;

- стратегічні плани соціально-економічного розвитку регіонів повинні відповідати цілям сталого розвитку по економічним, соціальним та екологічним параметрам;

- структурні зрушення та галузеві пріоритети розвитку регіонів обов'язково мають враховувати як внутрішні ресурси, так і покращення екологічної та соціальної ситуації;

- еколого-економічні проблеми, поліпшення навколишнього середовища в регіональному розвитку вимагають виведення на перший план підвищення екологічних стандартів діяльності, впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, позитивних структурних зрушень в напрямку новітніх тенденцій загального й особистого споживання;

- побудова оптимального та раціонального балансу цілей економічного, екологічного та соціального розвитку території повинна ставити на перший план соціальні й екологічні досягнення, а не економічну вигоду, яка априорі не може компенсувати соціальні й екологічні збитки.

Сьогодні основним економічним ресурсом є праця з такими визначальними складовими як знання й інтелект, та людина, як носій цих ресурсів, яка виступає ключовим фактором у переході до сталого, але водночас інноваційного розвитку, спрямованого на освоєння нових ресурсів в умовах виснаження природних. Враховуючи це, сталий розвиток має бути заснований на пріоритетному інвестуванні в розвиток людини – носія інновацій, оскільки саме людський капітал є основою для реалізації нових технологій та ефективних змін у соціально-економічному середовищі. Досвід провідних країн світу, які досягли високих результатів у соціально-економічному розвитку, чітко демонструє, що інвестиції в людину мають наба-

гато більший економічний ефект порівняно з безпосереднім вкладенням у саму економіку. Це включає як інвестиції в освіту, охорону здоров'я, так і в розвиток інноваційних технологій, які сприяють не лише покращенню якості життя, а й забезпеченню стабільного економічного зростання. Тому національні та регіональні стратегії сталого розвитку повинні орієнтуватися на формування конкурентоспроможної робочої сили через інвестиції у навчання, наукові дослідження та технологічні інновації.

В Україні роль людського потенціалу в створенні суспільного багатства не відповідає сучасним тенденціям і значно ускладнюється через несприятливі демографічні зміни. Ситуація на ринку праці, особливо в контексті широкомасштабної російсько-української війни, ще більше акцентує увагу на проблемі розвитку людського потенціалу, зокрема на регіональному рівні. Економічне зростання та сталий розвиток території можливі лише за умови збереження та зміцнення конкурентоспроможності регіону. Це досягається, коли економіка орієнтується на довгострокові чинники виробничого зростання, що є основою для майбутнього економічного прогресу та подальшого сталого розвитку.

З огляду на це, теоретичні підходи до сталого розвитку мають спиратися на теорію конкурентних переваг, розроблену М. Портером, а не на теорію порівняльних переваг, яка домінувала протягом багатьох років. Конкурентні переваги, на думку Портера, базуються на ефективності використання людського й інтелектуального капіталу, інноваційних підходах і розвитку технологій, що дозволяє забезпечити сталий розвиток регіонів [10]. Прогресивні структурні зрушення в регіональній економіці, спрямовані на більш сталий розвиток, повинна стимулювати не лише місцева, але й регіональна влада, у рамках загальнонаціональної регіональної політики. Уряд, у свою чергу, може надавати як прямі, так і непрямі субсидії суб'єктам господарювання, впливати на податкову політику на рівні регіонів, здійснювати коригування освітньої політики з метою підвищення рівня кваліфікації робітників та вводити високі стандарти до технологій і продукції, що сприятиме економічному зростанню та розвитку людського потенціалу в регіонах.

Отже, у теоретичних засадах сталого розвитку регіонів концепція конкурентоспроможності та її практична реалізація повинні займати центральне місце в новому розумінні сталого розвитку територій. Чим ефективніше використовуються обмежені ресурси, чим менш енергоємними та матеріалоемними є виробничі процеси, чим активніше впроваджуються інноваційні технології, тим більше забезпечується сталий розвиток.

У цьому контексті малий та середній бізнес у сучасній Україні виступає ключовим сектором регіональної економіки, який має виконувати роль головної рушійної сили її подальшого розвитку. Як кількісно, так і функціонально, малий і середній бізнес здійснює основні завдання, характерні для ринкової економіки, зокрема сприяє досягненню сталого розвитку. Серед таких завдань – згладжування коливань ринкової кон'юнктури, розвиток конкурентного середовища, що, своєю чергою, підвищує мотивацію населення до ефективного використання наявних ресурсів [2].

Крім того, цей сектор стимулює створення нових робочих місць, формування середнього класу, а також розвиток інноваційного потенціалу економіки. Конкуренцеспроможність малого та середнього бізнесу в сучасних умовах є визначальним фактором, що сприяє формуванню стабільних умов для сталого розвитку регіонів. Його переваги, які є конкурентними за своєю суттю, мають значний вплив на економічне зростання й інноваційні зміни в межах регіонів, сприяючи збереженню та підвищенню їх конкурентоспроможності [7].

Задля втілення в життя стратегій сталого розвитку регіонів необхідно сформувавши механізм, що базується на економічних інтересах як окремих регіонів, так і країни в цілому. У спеціальній літературі аналізуються різні механізми регіонального розвитку, зокрема організаційний, соціально-економічний, механізм управління процесами соціально-економічного розвитку, механізм реалізації стратегії, регулювання процесів стратегічного планування у суб'єктів господарювання, а також механізм підвищення конкурентоспроможності регіону.

Однак ці механізми не охоплюють усю соціально-економічну систему сталого розвитку регіонів. На нашу думку, сталий розвиток регіону досягається в комплексі, коли враховуються правові, організаційні, інноваційні, фінансові, екологічні, інформаційні та соціальні аспекти. Кожен з цих напрямків відіграє свою роль у забезпеченні сталого розвитку регіонів, виокремлюючи власні домінуючі вектори регіональної політики. Крім того, кожен напрямок має параметри, що забезпечують високі соціальні й екологічні результати розвитку.

Запровадження комплексного механізму реалізації сталого розвитку полягає в досягненні збалансованого розвитку всіх сфер і галузей регіону, що базується на оптимальному та виваженому використанні обмежених ресурсів. Це дозволяє ефективно вирішувати соціальні й екологічні проблеми, використовуючи інноваційні підходи, вдосконалення управлінських процесів та впровадження високих соціальних стандартів для підвищення якості життя населення регіону.

При реалізації курсу на децентралізацію ключовим фактором є зростання самостійності регіонів у формуванні власних фінансових ресурсів та посилення ролі органів місцевого самоврядування в ефективній організації бюджетного процесу на місцевому рівні. Одним із основних аспектів політики децентралізації в Україні є фіскальна децентралізація, яка розпочалася наприкінці 2014 року з прийняттям змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. Цей процес спрямований на поступове наближення України до стандартів країн ЄС у сфері ефективної реалізації податково-бюджетного механізму розвитку регіонів, де місцеве самоврядування володіє широкими правами в області місцевого оподаткування та визначення напрямів бюджетних видатків. Фіскальна децентралізація створює умови для більш автономного управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні, що дає змогу регіонам краще реагувати на власні потреби, сприяє розвитку інфраструктури та покращенню соціальних послуг. Однак важливою умовою для ефективного впровадження цієї політики є забезпечення належного контролю за використанням коштів та підвищення прозорості бюджетних процесів на місцях.

Регіональна політика Європейського Союзу базується на трьох основних принципах: економічному зближенні регіонів для зменшення міжрегіональних диспропорцій, сприянні співпраці між регіонами з метою подолання економічних кордонів і підвищення регіональної конкурентоспроможності та зайнятості. У країнах ЄС триває процес пошуку оптимального балансу між функціями центральних органів влади та регіональними структурами з метою забезпечення рівних можливостей для досягнення сталого розвитку. Цей процес спрямований на зміцнення економічної єдності, підвищення ефективності регіональних політик та забезпечення сталого і збалансованого розвитку всіх територій у межах ЄС [3].

У вітчизняній економічній літературі в рамках аналізу результатів фіскальної децентралізації досліджується вплив податково-бюджетних параметрів регіонів на зміни основних показників регіонального індексу людського розвитку. Взаємодія місцевих бюджетів і диференціація регіонів України за рівнем людського розвитку є складним і важким для формалізації процесом, який переважно вивчається через використання економіко-математичних моделей [1; 8].

Різноманітні складові, що впливають на рівень людського потенціалу, такі як «відтворення населення», «умови праці», «соціальне середовище», «освіта», «добробут» та інші, по-різному формують як позитивний, так і негативний вплив на збільшення рівня людського потенціалу та індексу людського розвитку окремих регіонів. Зазвичай, у роботах українських науковців, зазначається позитивний вплив таких чинників, як соціальне середовище та відтворення населення, в той час як фактори, пов'язані з освітою, умовами праці та добробутом, здебільшого мають обернений ефект.

Сьогодні органи місцевої влади в Україні отримують значні можливості для фінансування не лише поточних витрат на соціальну сферу, а й для вирішення ключових питань економічного розвитку територіальних громад. Це дозволяє реалізовувати проекти, спрямовані на створення нових виробництв, додаткових робочих місць і розширення бази місцевого оподаткування. У рамках децентралізації ці дії роблять важливий внесок у підвищення збалансованості та сталого регіонального розвитку, що є важливою складовою розвитку національної економіки. У цьому контексті взаємозв'язок між складовими регіонального індексу людського розвитку й інструментами податково-бюджетної політики є надзвичайно важливим та очевидним. Він дозволяє оцінити ефективність регіональних ініціатив і визначити основні обмеження в реалізації політики, орієнтовані на забезпечення сталого розвитку.

Ключовим аспектом є те, що успішне фінансування розвитку територій та соціальних ініціатив за допомогою місцевих бюджетів може суттєво підвищити рівень людського потенціалу в регіонах, сприяючи зменшенню міжрегіональних диспропорцій та покращенню умов життя. Збільшення інвестицій у розвиток людського капіталу є основою для подальшого економічного зростання, створення конкурентоспроможної й інноваційної економіки в кожному регіоні України [9].

У цілому сталий розвиток регіонів України та її національної економіки є однією з головних стратегічних пріоритетів державної макроекономічної та регіональної політики. Незважаючи на складні умови війни, які

значно ускладнили цей процес, післявоєнна відбудова економіки безумовно буде орієнтована на вирішення завдань сталого розвитку. Важливими аспектами цієї розбудови стануть відновлення інфраструктури, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності регіонів і забезпечення соціальної й економічної стабільності на всіх рівнях. Враховуючи уроки війни, акцент буде зроблено на інтеграцію інноваційних підходів, екологічної сталості та ефективного використання обмежених ресурсів, що дозволить Україні не лише відновити свою економіку, але й побудувати більш стійку та збалансовану модель розвитку для майбутнього.

Висновки. Сталий розвиток регіонів України є стратегічним пріоритетом, який потребує комплексного підходу, що включає економічні, соціальні, екологічні й інституційні складники. Важливим елементом цього процесу є людський капітал, оскільки саме люди, їх знання й інноваційний потенціал здатні забезпечити ефективне використання наявних ресурсів і впровадження нових технологій. В Україні процес фіскальної децентралізації сприяє зростанню самостійності регіонів, даючи можливість краще реагувати на місцеві потреби, розвивати інфраструктуру та соціальні послуги. У той же час, зменшення міжрегіональних диспропорцій та ефективне використання обмежених природних ресурсів залишаються одними з основних завдань для сталого розвитку.

У перспективі, дослідження проблем сталого розвитку повинні зосередитися на глибшому вивченні впливу інновацій на сталий розвиток регіонів, зокрема через розвиток малого та середнього бізнесу, який є важливим двигуном економіки на місцевому рівні. Крім того, важливо продовжувати аналізувати ефективність політики децентралізації, зокрема її вплив на соціальну інфраструктуру, ринок праці та підприємництво. Вивчення міжрегіональних диспропорцій та розробка методів їх зменшення повинні залишатися в центрі уваги, оскільки вирішення цих проблем сприятиме більш збалансованому розвитку країни. У зв'язку з глобальними викликами, такими як зміни клімату й економічна нестабільність, необхідно звернути увагу на інтеграцію енергоефективних та екологічно сталих технологій у процеси регіонального розвитку, а також оцінювати соціальні ефекти цих змін. Останнім аспектом є розробка комплексних регіональних стратегій сталого розвитку, що повинні враховувати специфіку кожного регіону і бути орієнтованими на інтеграцію економічних, соціальних, екологічних та інституційних факторів.

Таким чином, подальші дослідження мають на меті вирішення актуальних проблем сталого розвитку, орієнтуючись на новітні підходи до управління ресурсами, підвищення конкурентоспроможності регіонів і досягнення економічної та соціальної стабільності в умовах сучасних глобальних викликів.

Список використаних джерел:

1. Герасимчук З.В. Регіональна політика сталого розвитку : теорія, методологія, практика : монографія. Луцьк : Надстир'я, 2008. 528 с.
2. Жученко А.М. Концепція сталого розвитку регіону : передумови формування та фактори впливу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 9. С. 63–66.
3. Європейська регіональна політика : натхнення для країн, що не входять до ЄС? URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/cooperation/inter-national/external_uk.pdf
4. Машченко С.О., Гончарова К.В., Гребенніков В.Р. Розміщення продуктивних сил як один з інструментів сприяння політиці сталого розвитку регіонів. *Економічний простір*. 2021. № 166. С. 85–89.
5. Петкова Л.О., Марущак Д.Ю. Сталий розвиток регіонів України в умовах європейського підходу до децентралізації. *Економіка регіонів*. 2017. № 3 (59). С. 58–65.
6. Стратегія сталого розвитку України до 2030 р. URL: <https://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2015/02/Strategiya-stalogo-rozvytku-Uk-rayiny-do-2030-roku.pdf>
7. Умеров Р.Е. Особливості розвитку малого підприємництва в Україні. *Економіка та управління національним господарством*. 2012. № 10 (136). С. 64–67.
8. Хвесик М., Бистряков І. Парадигмальний погляд на концепт сталого розвитку України. *Економіка України*. 2012. № 6. С. 4–12.
9. Фінансове забезпечення сталого розвитку регіонів України: міжбюджетні відносини та інноваційні інструменти стимулювання: монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. Вахович І. М. Луцьк : Волиньполіграф, 2014. 331 с.
10. Porter M.E., Kramer M.R. Creating Shared Value. *Harvard Business Review*. 2011. URL: <https://www.communitylivingbc.ca/wp-content/uploads/2018/05/-Creating-Shared-Value.pdf>

References:

1. Herasymchuk Z. V. (2008) Rehionalna polityka staloho rozvytku : teoriia, metodolohiia, praktyka : monohrafiia [Regional policy of sustainable development: theory, methodology, practice: monograph]. Lutsk : Nadstyria, 528 p. (in Ukrainian).
2. Zhuchenko A. M. (2016) Kontseptsiiia staloho rozvytku rehionu: peredumovy formuvannia ta faktory vplyvu [The concept of sustainable development of the region: prerequisites for the formation and factors of influence]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*, vol. 9, pp. 63–66.
3. Yevropeiska rehionalna polityka : natkhnennia dlia krain, shcho ne vkhodiat do Yes? [European regional policy: inspiration for non-EU countries?]. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/cooperation/inter-national/external_uk.pdf
4. Mashchenko S. O., Goncharova K. V., Hrebennikov V. R. (2021) Rozmishchennia produktyvnykh syl yak odyin z instrumentiv spriyannia politytsi staloho rozvytku rehioniv [Placement of productive forces as one of the tools to promote sustainable regional development policy]. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*, no. 166, pp. 85–89.
5. Petkova L. O., Marushchak D. Yu. (2017) Stalyi rozvytok rehioniv Ukrainy v umovakh yevropeiskoho pidkhodu do detsentralizatsii [Sustainable development of Ukraine's regions in the context of the European approach to decentralization]. *Ekonomika rehioniv – Economy of regions*, no. 3 (59), pp. 58–65.

6. Stratehiia staloho rozvytku Ukrainy do 2030 r. [Strategy for Sustainable Development of Ukraine until 2030]. Available at : <https://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2015/02/Strategiya-stalogo-rozvytku-Uk-rayiny-do-2030-roku.pdf>
7. Umierov R. E. (2012) Osoblyvosti rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini [Features of small business development in Ukraine]. *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom – Economics and National Economy Management*, no. 10 (136), pp. 64–67.
8. Khvesyk M., Bystriakov I. (2012) Paradyhmalnyi pohliad na kontsept staloho rozvytku Ukrainy [Paradigm view on the concept of sustainable development of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, no. 6, pp. 4–12.
9. Finansove zabezpechennia staloho rozvytku rehioniv Ukrainy : mizhbiudzhetni vidnosyny ta innovatsiini instrumenty stymuliuvannia : monohrafiia [Financial support of sustainable development of regions of Ukraine : interbudgetary relations and innovative tools of stimulation: monograph. In I. M. Vakhovych (Eds.). Lutsk : Volynpolihraf, 331 p. (in Ukrainian).
10. Porter M. E., Kramer M. R. (2011) Creating Shared Value. *Harvard Business Review*. Available at : <https://www.communitylivingbc.ca/wp-content/uploads/-2018/05/-Creating-Shared-Value.pdf>